

Актуална информация на EMCDDA за последичите от COVID-19 за употребяващите наркотици и професионалистите, които се грижат за тях

Ситуацията по отношение на отговорите на пандемията с COVID-19 се развива бързо. Информация за насоките, които се изготвят от източници от националните обществени здравни системи и регулярни актуализации на тази информация могат да бъдат получени от [Европейския център за профилактика и контрол върху заболяванията](#) and the [Световната здравна организация](#).

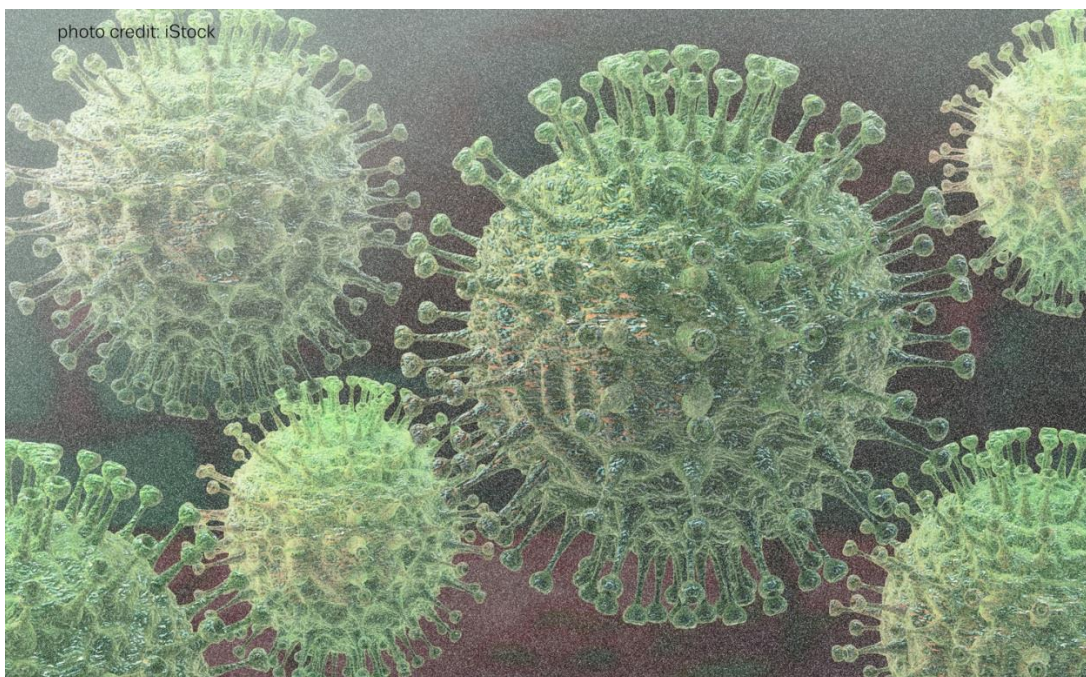
Контекст – появата на COVID-19 в ЕС

Употребяващите наркотици са изправени пред същите рискове като общата популация и следователно се нуждаят от подходящи насоки, за да намалят риска си от заразяване. Те могат да са изложени и на допълнителни рискове, които изискват развиване на стратегии за оценка и намаляване на последствията. Тези рискове са свързани с определено поведение на употреба на наркотици и средата, в която това се случва, или местата, където се осигуряват грижи за тази група хора. Рисковете се увеличат от високото ниво на физическа и психична коморбидност (наличие на повече от едно заболяване едновременно) при някои употребяващи, поради факта, че проблемите с наркотиците често са по-разпространени сред маргинализирани общности, и стигмата, на която употребяващите често са подложени.

Настоящата здравна криза повдига допълнителни опасения за благополучието на употребяващите наркотици, осигуряването на постоянна грижа за тях и защитата на тези, които осигуряват грижа и подкрепа за тази група хора.

Целта на този брифинг е да подчертае появяващите се рискове, свързани с COVID-19 пандемията за употребяващите наркотици и професионалистите, които осигуряват грижи за тях от европейска гледна точка и да насърчи планирането, оценката и адаптацията на интервенциите на първа линия и интервенциите на професионалистите в работата с употребяващите.

Прегледът и актуализациите на услугите на национално и местно ниво ще трябва да се извършват в контекста на специфичните за страната насоки и правила за отговор на заплахата от COVID-19, както и препоръките на Европейския център за профилактика и контрол върху заболяванията (ECDC) и Световната здравна организация (WHO).

Какви са конкретните рискове за хора, които употребяват наркотици по време на пандемията от COVID-19?

Употребяващите наркотици са изправени пред същите рискове като общата популация, но за тях има и допълнителни такива, които трябва да се вземат предвид. Например, напредващата възраст на европейската кохорта употребяващи опиоиди, което ги прави особено уязвими заради високото ниво на вече съществуващи здравни проблеми и фактори на стила на живот. Употребата на наркотици за забавления често се осъществява в среда, в която се събират много хора и се обменят наркотици или инструменти за употреба. В по-общ план, стигматизацията и маргинализацията, свързани с някои форми на употреба на наркотици, могат не само да увеличат риска, но и да създадат бариери за насърчаване на мерки за намаляване на риска.

Наличието на хронични медицински състояния е свързано с някои форми на употреба на наркотици и повишава риска от развитие на сериозни болести

Поради високата разпространеност на хронични медицински състояния сред употребяващите наркотици, много от тях могат да са в особено повишен риск от сериозни респираторни болести, ако се заразят с COVID-19. Примери за това са:

- Разпространеността на хронични обструктивни пулмонарни болести и астма е голяма сред клиентите на лечение за употреба на наркотици, а пушенето на хероин или крек кокаин може да е фактор, който влошава протичането на такива болести (Palmer et al., 2012).
- Има и висока разпространеност на сърдечно-съдови заболявания сред инжекционно употребяващи наркотици и употребяващи кокаин (Thylstrup et al., 2015) (Schwartz et al., 2010).
- Метамфетаминът стеснява кръвоносните съдове, което може да допринесе за увреждане на белите дробове, като има доказателства, че злоупотребата с опиоиди може да въздейства на имунната система (Sacerdote, 2006).
- Разпространеността на HIV, вирусен хепатит и рак на черния дроб, които водят до отслабена имунна система, е висока сред инжекционно употребяващите наркотици.
- Тютюнопушенето и никотиновата зависимост са много често срещани сред някои групи употребяващи наркотици и може да повишат риска от по-тежко протичане и изход от заболяването.

Рискът от свръхдоза може да е по-висок сред употребяващите наркотици, които са заразени с COVID-19

Основните животозастрашаващи ефекти на който и да е опиоид, например хероин, са забавянето и спирането на дишането. Тъй като COVID-19 (като всяка друга тежка инфекция на белите дробове) може да затрудни дишането, може да има повишение на риска от свръхдоза сред тази група хора. Антidotът налоксон блокира ефекта на опиоида и възстановява дишането, чието спиране е резултат от опиоидите, и се използва в клинична среда, както и в общността като мярка за превенция на свръхдозите. Няма данни налоксон да има влияние върху затрудненото дишане, причинено от COVID-19.

Споделянето на инструменти за употреба на наркотици може да повиши риска от заразяване

- Докато споделянето на игли и спринцовки повишава риска от заразяване с кръвнопреносими вируси като HIV и вирусен хепатит В и С, споделянето на инструменти за вдишване, вейпинг, пушене или инжектиране, замърсени с COVID-19, може да повиши риска от заразяване и да има роля в разпространението на вируса. Вирусът, който предизвиква болестта COVID-19, се разпространява предимно от човек на човек при близък контакт чрез респираторни капчици, които се получават, когато заразеният кашля или киха. Вирусът също така може да оцелее сравнително дълго време на някои повърхности.
- Докато посланията за намаляване на вредите обикновено се фокусират върху рисковете на инжекционната употреба на наркотици, по-малко внимание се отделя на другите начини на употреба. Епидемията от COVID-19 може да създаде допълнителни рискове, които в момента не се разпознават като такива, например споделянето на цигари канабис, тютюневи цигари, устройства за вейпинг или инхалация или други инструменти.

Струпването на много хора на едно място увеличава риска от излагане на COVID-19

Характеристиките на някои от местата, на които хората употребяват наркотици, могат да ги поставят в риск от излагане на COVID-19:

- Употребата на наркотици за забавление често се случва на места, където има много хора, което повишава риска от заразяване. Това може в някаква степен да се смекчи чрез социално дистанциране, следващо установените насоки за безопасност, или други мерки за намаляване на използването или достъпа до високорискови места.
- Центровете за лечение на зависимости, нископраговите услуги и услугите за социална подкрепа за употребяващи може да имат помещения, в които социалното дистанциране е трудно, като например чакални или общи помещения. Както и в други случаи, въвеждането на подходящи практики за дистанциране и хигиена са от изключително голямо значение.
- Употребяващите наркотици, които са бездомни, често нямат друга алтернатива, освен да прекарват време на обществени места, като те нямат достъп до ресурси за лична хигиена. Самоизолацията е много трудна за бездомните хора и достъпът им до здравеопазване често е много ограничен. Адресирането на нуждите на употребяващите наркотици, които са без дом или постоянно жилище ще е важно по отношение на бъдещите отговори на заплахата от вируса.

Управлението на рисковете за предаване на COVID-19 вероятно е много трудно в затворите.

Разпространеността на употребата на наркотици и инфекциозни заболявания е висока. Това са затворени среди, където има пренаселеност, лоша инфраструктура и забавена диагностика (European Centre for Disease Prevention and Control and European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2018).

Риск от прекъсване на достъпа до програми и услуги, чисти инструменти за употреба на наркотици и жизненоважни медикаменти

Постоянството на грижата за употребяващите наркотици, които се възползват от определени услуги, може да е предизвикателство в условия на недостиг на персонал, прекъсване на работата и затваряне на центровете, самоизолацията и ограниченията върху свободното придвижване. В този контекст планирането за извънредни ситуации и продължаването на функционирането е много важно. Услугите за

употребяващите наркотици обикновено са малки, с локално финансиране, като услугите, които се осъществяват от неправителствени организации, действащи паралелно с формалните структури на системите за общественото здраве, могат да са особено уязвими и да нямат допълнителни ресурси, нужни за осигуряване на продължаването на работата им.

- Има риск от намален достъп до опиоидно субституиращо лечение и други много важни медикаменти, а също така и чисти инструменти за употреба на наркотици, особено ако от аптеките се изисква да намалят работното си време и да спрат супервизията на употребата на метадон. Достъпът до медикаменти вероятно ще е предизвикателство за тези в самоизолация или под карантина.
- Ограниченията на придвижването на някои места във връзка с COVID-19 може да доведе до разпадане на пазара на наркотици и намаляване на предлагането им. Това може да има последствия за зависимите и да предизвика по-голямо търсене на услуги, насочени към употребяващите наркотици.

Осигуряване на ефективни услуги по време на пандемията – важни съображения

Въвеждане на мерки за превенция на предаването на COVID-19 на местата, използвани от употребяващи наркотици

За да се намали предаването на COVID-19, от съществено значение е да се препоръча избягването на споделянето на наркотици или инструменти за употребата им и да се въведат мерки за социално дистанциране и хигиена. Трябва да се разработят комуникационни стратегии, за да се таргетира правилно различни поведения и групи употребяващи, включително маргинализирани групи като бездомните, употребяващите наркотици за забавление и употребяващите канабис. Употребяващите трябва да бъдат насърчени да обмислят доколкото е възможно спиране или намаляване на употребата на наркотици като предпазна мярка, като са нужни действия, които да осигурят професионална подкрепа и помощ за тези, които търсят достъп до услуги. Както правят други медицински и социални услуги, в заведенията, предоставящи услуги на употребяващи наркотици, в центровете за настаняване на бездомни и в затворите трябва да се разпространяват ясни послания как да се намали рискът от инфекция и да се осигурят подходящи материали за потребителите на услугите и професионалистите. Те трябва да включват:

- Лични предпазни мерки: добра хигиена на ръцете и практики за намаляване на риска като кашляне и кихане в сгъвката на лакътя. Снабдяване на баните със сапун и материали за подсушаване. Осигуряване на дезинфектанти за ръце с поне 60% алкохолно съдържание на ключови места в центровете и програмите, включително регистратури, входи и изходи.
- Мерки за средата: често почистване на използвани се повърхности, намаляване на споделянето на предмети, добра вентилация.
- Настоящите практики за комуникация с употребяващите наркотици по отношение на рисковете, свързани със споделяне на инструменти за употреба, трябва да се модифицират, за да бъдат адекватни за намаляване на риска от излагане на COVID-19 според възможните начини на предаване (от капчици, повърхности).
- Настоящите практики за предоставяне на чисти инструменти за употреба на наркотици (например прибори за пушене и инхалиране) с цел ограничаване на споделянето им сред употребяващите наркотици трябва да бъдат адаптирани, ако е възможно да отговарят на предназначението си. Вероятно ще е нужно увеличаване на мащаба на тези услуги за клиенти в самоизолация.
- Ще бъде необходимо промотиране и въвеждане на мерки за социално дистанциране сред употребяващите наркотици и тези, които работят с тях. Те включват избягване на близък контакт (ръкостискане, целуване), стоене на подходяща дистанция един от друг и ограничаване на броя хора, които се възползват от услугите по едно и също време. Европейският център за профилактика и контрол върху заболяванията (ECDC) е публикувал документ за социалното дистанциране: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/considerations-relating-social-distancing-measures-response-covid-19-second>. Особено внимание трябва да се обърне на подкрепата и осигуряването на нужните средства за клиентите на услуги, насочени към

употребяващи наркотици, тези в центровете за бездомни и лишените от свобода, за да им се позволи да предпазят себе си и другите от заразяване.

- По отношение на услугите за употребяващите наркотици, са нужни протоколи, насочени към тези употребяващи, които проявяват признаци на възможно заразяване с COVID-19. Те вероятно трябва да включват осигуряване на маски за тези с респираторни симптоми (кашлица, треска), създаване на място за изолация и подходящи процедури за пренасочване и оповестяване според променящите се национални препоръки. ECDC е публикувал технически доклад за превенция на инфекцията и контрол на COVID-19 в рамките на здравни заведения, включително центрове за дългосрочна грижа: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/infection-prevention-and-control-covid-19-healthcare-settings>.
- Общи насоки и информация за специфични групи, като пациенти с хронични заболявания и състояния, които компрометират имунната система, могат да бъдат намерени тук: <https://www.ecdc.europa.eu/en/news-events/information-covid-19-specific-groups-elderly-patients-chronic-diseases-people>

Гарантиране на продължаване на грижата по време на епидемията

Ще е изключително важно да се гарантира продължаването на основните здравни услуги за употребяващите наркотици. В този контекст жизненоважно е да се осигурят достатъчно ресурси за осъществяване на услугите, насочени към употребяващите наркотици, да има мерки за предпазване на служителите и да се сложи приоритет върху планирането.

Осигуряване на продължаване на работата на услугите:

- Услугите на заведенията за лечение за употребяващи наркотици и нископраговите услуги за намаляване на вредите от употребата на наркотици са основни здравни услуги, които ще трябва да продължат да работят с ограничения.
- Продължаването на предоставяне на лечение, включително опиоидно субституиращо лечение и с други медикаменти, ще бъде от първостепенно значение.
- Ще е нужно планиране на извънредни ситуации при потенциален недостиг на медикаменти и екипировка.
- Заведенията с услуги, насочени към употребяващи наркотици, ще трябва да планират действия при евентуални отсъствия на служителите чрез разработване на гъвкави политики за присъствие и отпуск по болест, идентифициране на най-важните работни функции и позиции, планиране за алтернативно покриване на задачите чрез крос-обучение на членовете на екипа.
- Заведенията с услуги, насочени към употребяващи наркотици, може да се наложи да планират временни алтернативи при необходимост от тяхното затваряне (например онлайн услуги, доставка на медикаменти и оборудване чрез аптеките, домашни посещения, телефонни или видео разговори за оценка и последващи грижи) и да адаптират съществуващите практики като предписване за вкъщи на медикаменти за опиоидно субституиращо лечение за по-дълъг период от време.
- На базата на националните препоръки може да се наложи прекратяване, намаляване или използване на алтернативи на консултациите на живо в индивидуален или групов формат по време на пандемията.
- Достъпността на услуги за употребяващи наркотици, които са бездомни, ще е от важно значение, тъй като това е група с ограничени ресурси за предпазване и самоизолация. В САЩ Центровете за контрол и превенция на заболяванията (CDC) са публикували насоки за центровете за настаняване на бездомни: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/homeless-shelters/plan-prepare-respond.html>

Мерки за предпазване на професионалистите по време на пандемията – важни интервенции, които трябва да се имат предвид:

- Осигуряване на нужната информация по отношение на превантивни мерки.
- Осигуряване на нужната предпазна екипировка за екипа и въвеждане на протоколи за намаляване на рисковете от заразяване на екипа и пациентите, включително използване на физически бариери за защита на екипа, който е в контакт с клиенти с неясен инфекциозен статус.

- Намаляване на броя на служителите, които имат контакт лице в лице и въвеждане на подходящи политики за управление на риска, както и процедури за клиенти с респираторни симптоми.
- Преразглеждане на работните практики за екипа и доброволците с висок риск за тежко протичане на COVID-19 (по-възрастните или тези със здравни проблеми), включително дистанционна работа, където е приложимо.
- Въвеждане на редовни виртуални срещи за осигуряване на бързо реагиране на проблеми във връзка с местната ситуация и бързо променящите се мерки, предприети от местните и националните правителства.

Източници и допълнителна информация

European Centre for Disease Prevention and Control and European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2018), 'Guidance in Brief: Prevention and control of blood-borne viruses in prison settings', (available at http://www.emcdda.europa.eu/publications/joint-publications/ecdc/brief-guidance-blood-borne-viruses-in-prison_en).

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2017), 'Health and social responses to drug problems: a European guide', (available at http://www.emcdda.europa.eu/publications/manuals/health-and-social-responses-to-drug-problems-a-european-guide_en).

Palmer, F., Jaffray, M., Moffat, M. A., Matheson, C., McLernon, D. J., Coutts, A. and Haughney, J. (2012), 'Prevalence of common chronic respiratory diseases in drug misusers: a cohort study', *Primary Care Respiratory Journal* 21(4), pp. 377–83.

Sacerdote, P. (2006), 'Opioids and the immune system', *Palliative Medicine* 20 Suppl 1, pp. s9-15.

Schwartz, B. G., Rezkalla, S. and Kloner, R. A. (2010), 'Cardiovascular Effects of Cocaine', *Circulation* 122(24), pp. 2558–69.

Thylstrup, B., Clausen, T. and Hesse, M. (2015), 'Cardiovascular disease among people with drug use disorders', *International Journal of Public Health* 60(6), pp. 659–68.

Източници на информация, които се актуализират регулярно

EMCDDA:

- Страница за COVID-19: <http://www.emcdda.europa.eu/topics/covid-19>

Европа:

- ECDC: <https://www.ecdc.europa.eu/en/novel-coronavirus-china>
- Европейска комисия: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response_en
- European Science Media Hub (Европейски парламент): <https://sciencemediahub.eu/>
- СЗО Европа: <http://www.euro.who.int/en/home>

По света:

- CDC: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-nCoV/index.html> и <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/homeless-shelters/plan-prepare-respond.html>
- СЗО: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

Благодарности

EMCDDA иска да благодари на следните експерти за изготвяне на информацията, съдържаща се в този брифинг (версия от 23 март 2020 г.):

Prof. Alexander Baldacchino, President-Elect, International Society of Addiction Medicine (ISAM), <https://isamweb.org/>

Prof. Giuseppe Carrá, Università degli Studi Bicocca, Milan (Italy)

Dr Ernesto De Bernardis, Drug addiction service, SerT Lentini (SR) Italy, SITD (Italy), <http://www.sitd.it>

Prof. Dr Geert Dom, President European Federation of Addiction Societies (EUFAS), <http://www.eufas.net/>

Prof. Marta Torrens, Associate Professor of Psychiatry, Universitat Autònoma de Barcelona, Institute of Neuropsychiatry and Addiction, Hospital del Mar, Barcelona (Spain).